

enorm apparaat de nationaal-socialistische partij beschikt om de leidende positie zoo veilig mogelijk te stellen. Rauschning vestigt er daarnaast de aandacht op, dat karakterloosheid de grootste prestatie van het nationaal-socialisme is. Tot dusver was het bij de bespreking van een nieuwe strooming of partij altoos gebruikelijk dat men deze beoordeelen kon aan de hand van de officiële verklaringen en manifesten die gepubliceerd werden. Het gesproken woord van dezen of genen „leider“ kon verwaarloosd worden, maar op de officiële getuigenissen kon men zich tot het oogenblik dat ze duidelijk herroepen werden, beroepen.

Volgens Rauschning is dat bij de Nazi-partij in Duitsland niet meer mogelijk. Manifesten, besluiten, programs worden gerekend tot de hulpmiddelen van den dag. Hieraan kan verder geen waarde worden toegekend. De schrijver deelt mede, dat hij eens een onderhoud met Hitler had over de kwestie-Danzig, lang voordat deze kwestie in het brandpunt der belangstelling stond. Hitler sprak toen over de waarde van verdragen. „De Führer was bereid alles te onderteekenen, alle grenzen te garanderen en niet-aanvalsverdragen te sluiten met jan-en-alle-man. Het was naïef om zich niet van zulke middelen te bedienen, omdat men eens die plechtige beloften weer moest breken, want ieder verdrag was vroeger of later gebroken of niet gehouden; wie zoo kitteloorig was, dat hij zich eerst zorgvuldig moest afvragen, of hij ieder verdrag ook onder alle omstandigheden gestand zou kunnen doen, was een idioot. Waarom zou men anderen niet het plezier doen en het zichzelf gemakkelijker maken, door een pact te onderteekenen, als die anderen meenden dat zij daarmee iets hadden gekregen en geregeld? Hij, Hitler, kon met een goed geweten vandaag een verdrag sluiten om morgen ijskoud bereid te zijn het te breken, als de toekomst van het Deutsche Volk dat noodzakelijk maakte.“ (pag. 236).

Hiermee is dus duidelijk gemaakt, dat de partij niet beoordeeld kan worden naar haar officiële program of iets dergelijks, maar enkel naar haar optreden, haar tactiek! En deze handelwijze bestempelt Rauschning als nihilistisch, als een „verval van alle waarden“.

Van het Bolsjewisme werd jaren geleden al gezegd, dat alle daden beschouwd moesten worden als „Mittel zum Zweck“. Hoe vroom, hoe onschuldig deze partij zich ook mocht voordoen, al haar gedragingen moesten gezien worden in het licht van de komende wereldrevolutie. Wij herinneren hier ook aan het woord van Lenin: „Wij zullen op bepaalde momenten twee schreden achteruit moeten gaan om straks één stap voorwaarts te kunnen doen“. Lenin — de nihilist van vroeger!

Naar de uittalingen van Hermann Rauschning te oordeelen kan van het nationaal-socialisme moeilijk iets anders gezegd worden. Alles kan benut worden om het doel te bereiken: de veiligheid van de machtspositie en de vermeerdering van de macht! Alles is: Mittel zum Zweck: verdragen en garanties en al wat daarbij hoort! Nu eens zal dit en dan weer dat aangewend worden om het gewenschte doel te bereiken.

Hitler — de nihilist van nu!

D.

H. M.

UIT DE HISTORIE

Een Interessant stuk autobiografie.

In onze artikelen over het verbond hebben we nog al eens den naam van L. J. Hulst genoemd. Hij schreef „Supra en Infra“, „Kentering in de Verbondsleer“, en ook „Drie en zestig jaren Prediker“ (Kampen, 1913). Bizarde interesseert ons de „Kentering“ in de verbondsleer van ds Hulst zelf, gelijk hij daarvan een overzicht geeft. Ds Hulst is op blz. 59 toegekomen aan zijn verblijf te Perwerd. Hij vertelt:

Ook kreeg ik door wakkelijke conversatie met Ds J. R. Kreulen en Stukwisch, heel wat verandering in mijn levenswijze. Ik ging al spoedig de Dogmatiek bewerken, niet voor de pers, maar voor mijn eigen gebruik, want ik begreep, dat er anders vele donkere hoeken zouden overblijven, die ik nooit een bezoek bracht, en die ik als duistere spookholten vreesde. Ik heb er 1000 pagina's van beschreven, doch niet geheel voltooid. Later heb ik te Stadskanaal heel de Dogmatiek korter bewerkt en voltooid. Ik onderging echter hier niet alleen een wijziging in mijn studie-gang, maar van meer betekenis was mijne wijziging ten aanzien van mijne Verbondsopvatting. Eene wijziging, die later mijn geheele leven en werk gecontroleerd heeft. Hoe dat was en is geworden? Aldus: Theoretisch ben ik nooit een Labadist geweest, maar er was eene verborgene zuigkracht in mij en mijne omgeving, welke mij praktisch daarheen trok, zonder dat ik het begreep. Wat die zuigkracht was? Ik zal proberen, om het u duidelijk te maken. Besluit geloovende, aan eene eeuwige verkiezing tot zaligheid, van ieder, die zalig wordt, gelijk ik nog heden geloof — was ik er van meet af op uit, om met dat besluit alles in den tijd te beheerschen. Ik las in sommige boeken van een eeuwig Genade-verbond, opgericht van God den Vader, met den Zoon, over de uitverkorenen. Dat was koren op mijnen molen. Daar

ging ik mede dwepen, dat hield ik met hand en tand vast, en ik dacht zeer ongunstig over hen, die daar niet van wisten; och, och! wat was dat eene groote, eene kostelijke gedachte, zoo ik meende althans. Weltra begon ik pogingen aan te wenden, om dat „eeuwig Genade-verbond“ op de practijk van ons kerkelijk leven hier in den tijd van toepassing te maken. Maar hoe verbaasd stond ik te kijken, toen dat niet gelukken wilde. Ik moest dan wel de voorkeur geven aan hen, die het Evangelie alleen aan de uitverkorenen willen prediken; ik moest dan wel leeren, dat de sacramenten niet de belofte des Evangelies verzekeren, maar der uitverkorenen toebehooren aan Christus; ik mocht dan het sacrament alleen aan de uitverkorenen toedienen, en die wist ik niet te onderscheiden; ik mocht dan geen uitverkorene met den Christelijken ban treffen; en ik mocht niemand troosten, dan onder de voorwaarde, dat hij tot de uitverkorenen behoorde enz. Had ik nu maar kunnen denken, dat ik, in dit eeuwig Genade-verbond van den Vader met den Zoon over de uitverkorenen, slechts een menselijke formulatie had, ik zou dat idee hebben opgegeven, doch dat kwam niet bij mij op, maar ik verweet mij zelf, dat ik te dom was, om dat naar behooren te verstaan. Ik las, ik dacht en bad, doch ik was ongeveer 10 jaren predikant, eer ik wist, hoe het met dat „Verbond“ gelegen was. Hoe ik dan tot helderheid kwam?

Bij al die worstelingen was echter eene gedachte bij mij tot volkomene zekerheid gerijpt, die de achtergrond werd voor de oplossing, ofschoon ik er langen tijd niets mede kon uitrichten. Die gedachte was: „Als men met zijn denken ook maar eene seconde boven de schepping gaat, dan vindt men daar niets, dan de eeuwige, onveranderlijke wil van den Drie-eenigen God“. De aanhangers van een eeuwig Genade-verbond beweren daarentegen, dat de tijdelijke dingen voor God van eeuwigheid hebben bestaan. En ofschoon ik niemand wil beschuldigen, riekt deze laatste stelling mijns dunks echter naar het Pantheïsme. Eindelijk heeft God naar mijn zuchten gehoord. Hij wist, dat het mij te doen was, om de waarheid te verstaan. Ik kreeg echter geen hoorbare stem uit den hemel, maar Hij leidde mij in de H. Schrift, om Zijne meening te verstaan. Mijne aandacht viel op Rom. 6:3, 4: „Of weet gij niet, dat zoo velen als wij in Christus gedoopt zijn, wij in Zijnen dood gedoopt zijn? Wij zijn dan met Hem begraven, door den Doop in den doop; opdat gelijkerwijs Christus uit de dooden opgewekt is tot heerlijkheid des Vaders, zoo ook wij in nieuwheid des levens wandelen zouden“. Ik dacht er aan, om over dien tekst te prediken, doch ik herinnerde mij, dat ik hem al tweemaal in eene Bijbel-lesing ontmoet, maar niet goed verklaard had. Ik zeide tot mij zelf: dan wordt het wel tijd, dat ik het beter doe. Ja zeker, maar kunnen beteekent ook wat. Paulus spreekt echter niet over zoo'n diepzinnige zaak, want hij zegt tot de Romeinse Christenen, die toch wel niet zoo heel geleerd en diepdenkend geweest zullen zijn — „Of weet gij niet“ — zoo onkundig mag ik u toch niet denken. He, dacht ik, ben ik dan nog onkundiger dan die „groene“ Romeinen? Want ik weet het niet. Mijn besluit was: het kan niet anders zijn, dan dat ik lijd aan een vooroordeel, dat mij verkeerde parten speelt. Ik wierp mij in mijnen stoel, zuchtte tot God om Zijne voorlichting, en stelde mijnen geest open voor alle mogelijke gedachten dienaangaande. Vele gedachten gingen mij voorbij, die ik al voorlang als onhoudbaar had moeten afwijzen. Eindelijk kwam er een, die ik vastgreep, vasthield, van alle kanten beschouwde, en straks verder uitwerkte. Wat die gedachte was? Die gedachte was het verband, tusschen Gods eeuwig besluit en de tijdelijke uitvoering. Ik had mij afgetooid, om dat verband te vinden, en dan kwam ik altoos verkeerd uit: of ik beheerschte met het besluit de bediening der verzoening; er werd onbijbelisch en ongereformeerd; of ik beheerschte met de bediening der verzoening het besluit Gods en dan kwam ik in Remonstrantse wateren. Maar nu zag ik in, dat ons menachen geen deur geopend was, om dat verband te vinden, maar dat God ons integendeel gewaarschuwd had, om de verborgene dingen aan Hem over te laten, en ons met het geopenbaarde te vergenoegen. Deut. 29:29.

Dit vastgesteld zijnde, begreep ik, dat Gods besluit absoluut van eeuwigheid is, over alles gaat, wat er in den tijd is en geschiedt, en volstrekt onveranderd uitgevoerd wordt; — doch dat de wegen, die God bij de uitvoering van zijn besluit bewandelt, voor ons geheel onnaspeurlijk zijn, Rom. 11:33. Toen mij dit glashelder voor ogen stond, liet ik dat speculatief Genade-verbond van eeuwigheid onmiddellijk los, en ik daalde af naar het Verbond, dat God, Gen. 17, met Abraham en zijn zaad heeft opgericht, en waarop, door geheel den Bijbel heen, terug gewezen wordt. Toen ik daar vandaan eenen blik wierp op den Bijbel en de Geref. Belijdenis, als ook de liturgische schriften, zag ik aanstonds daarmede ongekunsteld overeen te komen. Ik dankte God, dat hij mij uit den doolhof verlost en op de effene baan Zijns Woords gezet had. Maar ik zag ook in, dat slechts weinigen het Verbond Gods recht begrepen, en daarom beloofde ik Hem, dat, als Hij mij Zijnen bijstand wilde leenen, het aan mij niet laggen zou, wanneer de menschen onkundig daarvan bleven.

Bij gezegde inspanning had ik mijnen tekst vergeten; doch nu ik weer tot mij zelf kwam, keerde ik tot mijnen tekst (Rom. 6:3, 4) terug, en ik vond hem nu volstrekt niet moeilijk meer. Ik had nu niet alleen algemeene en bijzondere genade, maar algemeene genade, verbonddagenade en zaligmakende genade. In deze middelste sfeer had ik dus niets te doen met Gods besluit. Ik begon mijnen tekst te lezen: „In Chr. gedoopt“ dat kan niet veel anders beteekenen, dan sacramenteel in Zijne gemeenschap, die men verklaard heeft te aanvaarden, te worden bevestigd. Doch wie moet ik daar onder rekenen? Zoo velen als wij in Chr. gedoopt worden? Ook de niet uitverkorenen? Ja zeker, zoo velen als er gedoopt worden. En wat zegt hij van deze? Dit: dat zij in Christus' dood gedoopt zijn. Wat zegt dat nu anders, dan dat de gemeenschap, de wederzijdsche verbinten-

is op Christus' dood baseert? God toch kan de afwassing der zonde niet toezeggen of verzekeren, dan op grond van de genoegdoening, door Christus' dood aan Gods gerechtigheid geschied; en de doopeling kan de gemeenschap met God niet aanvaarden, zonder te zien op den dood van Christus. Geheel de handeling des Doops baseert dus op den dood van Christus.

De diepe betekenis des Doops wordt nader verklaard in het vierde vers: „Wij zijn dan met Hem begraven, door den Doop in den dood“. Het woordje „wij“ doelt zeker niet op hunne uitwendige persoonlijkheid, maar op den ouden mensch der zonde, of den doopeling, zooals hij voor zijn Doop gerekend werd, buiten en tegen God over te staan. Naar dien ouden mensch zegt hij, zijn wij „begraven in den dood“ d.i. door begraving in den staat des doods overgegeven. Maar hoe is dat geschied? „Door den Doop“, zegt de tekst d.i. Op Gods bevel en met eigen toestemming gaat de doopeling in het water ten onder. En dat watergraf beteekent sacramenteel, dat God de vernietiging van dien ouden mensch daardoor eischt en belooft, en dat de doopeling daaraan zijne goedkeuring geeft. Door beide wordt die oude mensch dus in dit watergraf ten doode overgegeven. Doch wat beteekent dat „met Hem“ d.i. met Christus? Niet werkelijk, maar sacramenteel; niet gelijktijdig, maar gelijkvormig, d.w.z. Christus is stervende, als onze plaatsvervanger, vrijwillig den dood ingegaan, om dien daardoor voor ons te vernietigen — evenzoo geeft de doopeling daarbij zich zelf — in geheel zijn zondig bestaan — vrijwillig in den dood over. Welk een heerlijk vertoog! Christus stierf om onze zonden te niet te doen; door het geloof grijpt men Hem aan en houdt men Hem vast, om aan den dood te ontkomen. En in het Sacrament des Doops wordt die genade door den doopeling beleden, en die zelfovergave symbolisch uitgesproken. Hoe juist beantwoordt deze opvatting aan het verband! Paulus had in vers 2 gezegd, dat de geloovigen aan de zonde gestorven waren, en er dus niet meer in konden leven. De waarheid van dat gestorven zijn aan de zonde, bevestigt hij, met het sprekend vertoog, dat hun Doop daarvan geeft.

Dit wordt nog sterker aangebonden met: „Opdat gelijkerwijs Christus uit de dooden opgewekt is, tot heerlijkheid des Vaders, zoo ook wij in nieuwheid des levens wandelen zouden“. De doopeling staat uit zijn watergraf weer op, en begint zijn leven opnieuw. Doch niet zooals voorheen. Hij heeft zijn zondeleven door den doop begraven en dus achtergelaten, en nu behoort zijn leven gelijkvormig te worden aan den opgewekten Heiland. Hoe zoo? Dus: Christus, die door Zijn sterven, aan den dood alle recht van bestaan ontnomen had, werd opgewekt en trad het leven opnieuw weer in, om den dood nu ook feitelijk van uit zijne schuilhoeken te verdrijven, tot heerlijkheid des Vaders, die Hem dat opgedragen had. Evenzoo nu staat de doopeling van uit zijn graf op, om, de zonde achtergelaten hebbende, nu feitelijk Gode te leven.

Toen ik op deze wijze van mijn dwepen met een Genadeverbond van eeuwigheid verlost was, en den tekst op voorzegde wijze, sacramenteel opgevat en ontleed had, was ik in beginsel van mijne Labadistische bekrompenheid verlost, behalve een punt, dat mij nog geruimen tijd gehinderd heeft. Wat dat was? Dit: het was van voor lang eene ingeroeste gewoonte geworden, om, als vrucht van het Labadisme, het kerkelijke leven van de Verkiezing en de Wedergeboorte te doen uitgaan, inplaats van het Genade-verbond, opgericht met Abraham en zijn zaad. Dientengevolge stelde men de menschen, bij het Belijdenis doen en Avondmaal vieren, steeds voor de vraag, of men zich door bekeering en geloof van zijne verkiezing en wedergeboorte verzekerd was, en zoo men die bewustheid miste, dan had men liever terug te blijven, opdat men zich zelf geen oordeel eete. Nu had ik de misleiding van dien tekst (1 Cor. 11:29) wel al voor lange begrepen, en ik gevoelde wel, dat het met deze manier van doen niet naar behooren toe ging; doch hoe het dan moest? dat was nog al eene moeilijke vraag. Na lang tobben begreep ik, dat het hier volstrekt de vraag niet was, of men zich uitverkoren wist, maar of men waar was in, wat men daar door de daad belijdt. De sacramenten toch hangen niet aan de verkiezing of het zoogenaamde eeuwig Genade-verbond; maar aan het Verbond Gods met Abraham en zijn zaad opgericht, Gen. 17:7. Bij het sacrament heeft men evenzoo min met zijn genade staat te doen, als bij het hooren van de prediking des Woords. Maar het is de vraag of men in zijne verklaring — bij de toenadering uitgesproken door de daad, dat men zich voor verdoemelijk erkent en zijn uitzicht alleen in Christus' dood is, — de overtuiging van het hart uitspreekt, dan of het maar eene uitwendige beweging is, waar bij het hart niet eens te pas komt. Toen ik nu dat begreep, werd het mij duidelijk, dat onze belijdenisschriften voor hem, die ten Avondmaal nadert, wel vordert, dat hij leed draagt over zijne zonde, dat hij gelooft de vergeving der zonde, van God hem in het Evangelie geschonken (aangeboden) te zijn, en dat hij zijn leven begeert te beteren, — maar niets vraagt ten aanzien van zijne verhouding tot God. Trouwens de versterking daarin is veeleer de vrucht, dan de voorwaarde van het Avondmaal. Op deze wijze kwam ik allengskens met de H. S. en de belijdenis der Gereformeerde kerken in overeenstemming. Nog wat later vond ik uit, dat de oorzaak van dien misstand moest gezocht worden in eene onbewuste „begin-selverwisseling“. Hoe zoo?

Toen er in de laatste helft der 17de eeuw een toestand opdoemde van leer-heiligheld maar levens-onheiligheld, waren er toch eenige Leeraars, die de onhoudbaarheid daarvan inzagen, en deswege gedrongen werden, om daartegen op te komen. Bekend zijn vooral onder ons, de namen van Brakel, Hellenbroek, Smijtgeld enz. Zonder kwade bedoelingen lieten zij het dikwijls zoo voorkomen, alsof het Avondmaal alleen voor de uitverkorenen was, en de hypocrieten zich de eeuwige verdoemenis aten. Nu was daar wel wat waars in, maar die waarheid werd onjuist voorgesteld, en daardoor kwam de verbuiging

tot stre-
nen
doch
de uit-
erge
dat e
oordee
koren
aanzit
de ov
alsook
ningen
eer, o
den. Z
opging
met v
soms
bond
meeste
(dezel
ningen
hunne
zelf zu
bleef
een s
stelde
Avond
zijne v
loren,
geboor
vastma
Avond
zij in
zagen,
Gods
Deze
later
of lin
behoor
door h
geboor
plasse
rond.
begins
den n
nalisti
om zie
te was
Bijbel
geheel
Onze
ledens
richtig
missta
meen
gespre
dan is
wolk
ling v
verwa
men i
heeft
verder
Ik ge
verknip
niemand
over Ro
exegese
(h.v. var
soms on
geloof, d
door de
doop in
ander. O
genade i
zoo 'vre
reeds g
al-geme
hetzelfd
opmerki
Hoofd
moeilijk
verbond
Ze kom

Niet z
is, wat
in „Hen
Dat G
kent, R
m.i. Gee
de pass
een and
niet jui
salutis“
Zoon en
genadev
dat hij
van Gee

Tot
predik
in Nei
Die
vastho
der v
toen l
kerkel
werd.

Op d
denke d
lijk leve
Zijn e
Dit
de ver
sonen
maar

kan de af-
zekeren, dan
Christus' dood
oepeling kan
den, zonder
de handeling
an Christus.
t nader ver-
in met Hem
Het woordje
lige persoon-
h der zonde,
op gerekend
i. Naar dien
graven in
in staat des
ied? „Door
ds bevel en
in het water
sacramenteel,
nensch daar-
peling daar-
wordt die
dood over-
Hem" d.i.
sacramenteel;
i.w.z. Chris-
tiger, vrijwil-
rdoor voor
le doeping
g bestaan —
heerlijk ver-
dote te doen;
houdt men
n. En in het
de door den
mbolisch uit-
pytting aan
zegd, dat de
n, en er dus
eid van dat
lij, met het
in geeft.
met: „Opdat
ewekt is, tot
nieuwigheid
peling staat
ijn leven op-
ij heeft zijn
dus achter-
ijksvormig te
oe zoo? Dus:
in dood alle
rd opgewekt
den dood nu
eken te ver-
ie Hem dat
oepeling van
en hebbende,

pen met een
was, en den
opgevat en
ne Labadis-
en punt, dat
Vat dat was?
ste gewoonte
badisme, het
i de Weder-
its van het
Abraham en
te menschen,
vieren, steeds
ing en geloof
rkerd was,
id men liever
n oordeel etc.
l Cor. 11:29)
elde wel, dat
aar behooren
was nog al
begreep ik,
was, of men
men waar
jdt. De sacra-
iezing of het
naar aan het
ad oppericht,
i evenzomin
ij het hooren
t is de vraag
e toenadering
ch voor ver-
In Christus'
rt uitsprekt,
ing is, waar-
en ik nu dat
ze belijdenis-
l nadert, wel
zonde, dat hij
i hem in het
zijn, en dat
niets vraagt
od. Trouwens
ucht, dan de
e wijze kwam
belijdenis der
ing. Nog wat
lien misstand
ate „begin-

de eeuw een
igheid maar
nige Leeraars,
n, en deswege
omen. Bekend
rakel, Hellen-
bedoeelingen
of het Avond-
en de hypo-
aten. Nu was
antheid werd
de verbuiging

tot stand. Het is wel waar, dat alleen de uitverkoren-
nen den zegen van het Avondmaal wegdragen,
doch het is niet waar, dat het sacrament alleen voor
de uitverkorenen was ingesteld, maar voor alle on-
gergerlijke bondgenooten; het is ook wel waar,
dat een hypocriet aan den Avondmaals-disch zijn
oordeel verzwart, doch niet, omdat hij niet uitver-
koren is, maar omdat hij onwaar of twijfelachtig daar-
aanzit. Het is evenzeer waar, dat een hypocriet onder
de overige deelen van de bediening der Verzoening,
als ook door het genot van allerlei natuurlijke zeg-
eningen, zijn oordeel verzwart. Weldra werd het eene
oor, om in die richting strenge proefpreeken te hou-
den. Zonder te beseffen, dat men een verkeerde baan
opging, kwam het H. Avondmaal praktisch in verband
met verkiezing en wedergeboorte. En of de leeraars
soms het nog eens een teeken en zegel van het Ver-
bond Gods noemden, dat had geen effect meer. De
meeste menschen dachten, dat de „vrome" menschen
(dezelfde als uitverkorenen) daar de verzekering
hunner eeuwige zaligheid ontvingen. En hij, die zich
zelf zulk eene vroomheid niet durfde toeschrijven, die
bleef maar terug, de zaligheid hing toch ook niet aan
een stukje brood en een teugje wijn. Sommigen
stelden er eene eer in, dat er maar weinigen tot den
Avondmaalsdich naderden. Zoo heeft het sacrament
zijne ware betekenis bij de massa allengskens ver-
loren, doordien men het aan verkiezing en weder-
geboorte, in plaats van aan het Verbond, had leeren
vastmaken. Bovendien bleef een goed deel van het
Avondmaal af, sommigen uit vrees en anderen, omdat
zij in het niet toenaderen een teeken van nederigheid
zagen, zonder er aan te denken, dat zij zoodoende
Gods Verbond verbraken.

Deze misstand en beginsel-verwisseling heeft in
lateren tijd alle kerken doen hinken aan de rechter-
of linker heup. Het beste gedeelte, waartoe ook wij
behooren, hinkt meer of min aan de rechter heup,
door het kerkelijke leven van verkiezing en weder-
geboorte te doen uitgaan. Zij meenen het goed, maar
plassen met dat al in Labadistisch-mystieke wateren
rond. Anderen, die dat willen ontwijken, zonder die
beginsel-verwisseling te verstaan en te herstellen, wor-
den naar het liberalisme en vandaar naar het ratio-
nalisme heengetrokken. De eenige weg voor de kerken
om zich weer op te richten en in den weg van God
te wandelen, is deze, dat men het Verbond Gods in
Bijbelschen zin leere verstaan en met vaste hand
geheel de kerkelijke samenleving daarnaar regele.
Onze kerk heeft in de afschaffing van het „Doop-
ledenstelsel" een belangrijken stap gedaan in de goede
richting, maar ik vrees, dat men den wortel van den
misstand, dien men te boven wil komen, niet alge-
meen begrepen heeft, althans ik bemerk dat niet in
gesprek noch geschrift, en als dat de overhand krijgt,
dan is onze kerkelijke bekeering ook eene morgen-
wolk en vroegkomende dauw gelijk. Zonder herstel-
ling van de verwisseling der beginselen is er geene
verwachting. Riders heb ik breeder aangewezen hoe
men van uit het Verbond het gemeentelijk leven
heeft in te richten, en dus ga ik daarop hier niet
verder in.

Ik geef het citaat onverkort, want het is moeilijk te
verknippen. Dat ik het met alles eens zou zijn, zal wel
niemand verwachten. Ik denk anders dan de schrijver
over Rom. 6:4, vind (met Geesink, zie hieronder) zijn
exegese daarvan „bedenklijk", acht zijn alternatieven
(b.v. van al-of-niet-handelen over de verhouding tot God)
soms onjuist, zie de positie van Abraham iets anders, en
geloof, dat wat door prof. Lindeboom betoogd en tenslotte
door de kerken aanvaard is aangaande Rom. 6:4 („den
doop in den dood") wel een ander licht werpt op een en
ander. Overigens is de onderscheiding tusschen drie-erlei
genade (algemeene, verbonds- en bijzondere genade) niet
zoo vreemd als 't lijkt; ook oudere dogmatici hebben
reeds gezegd, dat men moet onderscheiden tusschen
al-gemeene, gemeene en bijzondere genade; wat wel niet
hetzelfde is als hetgeen ds. Hulst zegt, maar toch zijn
opmerkingen van ter zijde belicht.

Hoofdzak voor ons is, eens te doen zien, hoe de
moeilijkheden van tegenwoordig (b.v. inzake genade-
verbond en zelfonderzoek) reeds bij de ouderen leefden.
Ze komen op geregelde tijden terug.

Niet minder interessant dan dit stukje autobiografie
is, wat prof. dr. W. Geesink er over geschreven heeft
in „Heraut" nr 1919 (1 Nov. 1914).

Dat Geesink bezwaren hebben zou, kan, wie hem
kent, reeds van te voren constateeren. Eensdeels heeft
m.i. Geesink gelijk, als hij zachtzins protesteert tegen
de passage, waarin sprake is van „pantheïsme". Voor
een ander deel geeft Geesink m.i. Hulst's standpunt
niet juist weer, als hij meent, dat Hulst het „pactum
salutis" (den eeuwigen raad des vredes tusschen Vader,
Zoon en H. Geest) prijsgeeft. Ik meen, dat Hulst juist
genadeverbond en vrederaad onderscheiden wil. Maar
dat blijve rusten. Mij interesseert de gemoedelijkheid
van Geesink, als hij inzake Hulst's omkeer schrijft:

Tot dien keer kwam het eerst toen hij 10 jaren
predikant was en te Ferwerd, zijn tweede Gemeente
in Nederland stond.

Die keer bestaat hierin, dat hij, tot op dien tijd
vasthoudende aan de leer van het „eeuwig Verbond
der verlossing" of het Pactum Salutis, die leer
toen los liet. Iets waarmee hij, omdat deze leer geen
kerkelijk dogma is, echter nog niet onrechtzinnig
werd.

Op den laatsten zin lette men. En men
denke dan eens aan wat in de laatste jaren ons kerke-
lijk leven overkomen is!

Zijn eigen standpunt formuleert Geesink aldus:

Dit Pactum Salutis of eeuwig-Verbond over
de verlossing der uitverkorenen tusschen de drie per-
sonen in het Goddelijk wezen, is wel niet te scheiden,
maar toch te onderscheiden van het in den tijd tus-

schen God en de menschen gesloten Verbond der
genade. Ook hierin te onderscheiden, dat krachtens
het verschil tusschen het eeuwige en het tijdelijke,
het eerste niet, het tweede wel, naast 'n voor ons
onzichtbare ook 'n zichtbare zijde heeft.

Het stukje biografie leek me voor onze lezers wel
belangwekkend.

K. S.

PERSSCHOUW

Ned. Chr. Persbureau en Prof. Hepp.

Met het Ned. Chr. Persbureau hielden we ons bezig;
tot nu toe ontvingen we geen enkel bewijs, dat zijn
directie haar onware bewering aangaande ons terug-
nam, of de persoonlijke verdachtmakingen in de copie
van zijn anoniemen medewerker herstelde. Daarom
volstaan we deze week met het volgende. Het bureau
heeft ook betwist, dat het juist zou zijn, dat de bedoelde
copie niet aan alle abonnees zou zijn toegezonden. Ver-
leden week gingen we daarop niet in, omdat we er over
in correspondentie waren. Deze is thans afgesloten. Ook
op dit punt willen we dr. v. d. Vaart Smit met genoegen
het resultaat meedeelen. Maar dan verwachten we eerst
eens een bewijs, dat hij nota neemt van wat tegen zijn
foutieve beweringen en onjuiste synodecopie is inge-
bracht. Hij moet een toontje lager zingen en is dat
aan de door zijn nieuwsdienst in hun eer aangetaste
synodeleden verschuldigd.

Intusschen blijkt prof. Hepp verder te gaan dan wij.
Wij hebben letterlijk overgenomen wat ds. Veldkamp
schreef, en dadelijk vermeld wat het Persbureau in
schijn tegen ons, in werkelijkheid tegen ds. Veldkamp
opmerkte: dat n.l. een synodelid, vooraanstaand nog
wel, auteur zou zijn geweest van de bedoelde copie.
Prof. Hepp evenwel schrijft in „Credo":

Een deel van onze kerkelijke pers is ontstemd over
„een der meest vooraanstaande Synodeleden", gelijk
hij wordt aangediend.

Hij geeft beschouwingen over de Synode, welke
vanzelf niet voor honderd procent objectief zijn.

Zijn oordeelvellingen worden door een Christelijk
Persbureau rondgezonden, maar de naam van den
man wordt geheim gehouden.

Hoe ik over deze manieren denk is genoegzaam
bekend.

Maar 'k zou willen raden: ontwikkelt geen detective-
gaven om den man te ontmaskeren.

Natuurlijk staat het de Synode, zoodra zij weer
saamkomt, vrij om een onderzoek binnen den kring
harer bevoegdheid in te stellen.

Ik voor mij echter geloof niet, dat men hier met
een Synodelid te doen heeft.

Zeker niet met een vooraanstaand Synodelid.
Trouwens, wat is dat voor een wezen?

Prof. Hepp blijkt dus¹⁾ het Persbureau niet te ge-
looven, ook niet na herhaalde verzekering. Daarin gaat
hij verder dan wij. Ik wilde alleen maar, dat het bureau
den naam noemde. Detective-gaven behoeft men daartoe
niet te ontwikkelen; want al kan ieder nagaan, dat de
beschouwingen, die de anonieme auteur aan het Pers-
bureau overgaf, bijzonder veel lijken op de opinies van
een afgevaardigde, door hem voorgedragen in het open-
baar, toch kan een kind begrijpen, dat het best een
ander synodelid kan zijn, die zich zoo heel bijzonder
in de opvattingen van dit synodelid heeft kunnen
vinden, om niet te zeggen: „vastgebeten".

De heer T. v. Popta schrijft in „Ilm. Kb.":

Een jaar of wat geleden is in een redactie-vergade-
ring van onze Kerkbode ter sprake geweest, zich te
abonneren op mededelingen van dit persbureau, maar
we hebben dit niet gedaan, o.a. omdat we het bureau
als niet betrouwbaar beschouwden.

Dr. Van der Vaart Smit, de directeur, is jammer ge-
noeg, geen evenwichtig man. Zo zijn tegenwoordig
zijn berichten over Duitsland sterk pro-Duits en ten
gunste van het nationaal-socialisme. Een jaar of tien
geleden werd hij vanuit onze Chr. vakbeweging ge-
capitteld, omdat hij berichten naar Duitsland zond,
die zeer ten gunste van de Nederl. sociaal-democratie
waren en in strijd met de werkelijkheid.

Zo is Dr. Van der Vaart Smit.

Jammer om het Chr. Persbureau.

Mischien citeren we nog wel eens enkele uittalingen
van dr. v. d. Vaart Smit. Ze zijn zeer ontleend voor
het kennen van zijn principieel „standpunt".

Contact met de Chr. Geref. Kerk.

In „De Wekker" schrijft de redacteur (J. J. v. d.)
S(chuit):

Het zou van ondankebaarheid, of ook van onacht-
zaamheid kunnen getuigen, wanneer wij geheel stil-
zwijgend zouden laten passeeren, wat de Synode der
Gereformeerde Kerken te Sneek vóór eenige weken
heeft besloten omtrent haar poging tot eenheid onder
de Gereformeerde belijders.

De geschiedenis is bekend. Vóór eenige jaren heeft
de Synode der Gereformeerde Kerken Deputaten be-
noemd, die trachten zouden een samenspreking te
hebben met de belijders van de Gereformeerde con-
fessies. Ook aan de Synode der Christelijke Gerefor-
meerde Kerk is toen een verzoek gericht om tot deze
samenspreking te komen. Onze Synode heeft gemeend,
dat daarvoor de tijd niet gekomen was, maar dat eerst
duidelijk moest zijn, waarover deze samenspreking

1) Want dat hij niet zou weten, wat het Bureau schreef,
is ondenkbaar; de qualificatie „meest vooraanstaand lid" is
immers van het Bureau afkomstig.

zou gaan. Onzerzijds wenschte men niet zonder nadere
gegevens tot zulk een samenspreking over te gaan.
Wij hebben toen een schriftelijk antwoord ge-
zonden aan de Gereformeerde Kerken, en wij hebben
daarna in een levig rapport onze bezwaren nader
ontwikkeld.

Hierop wenschten wij nu een schriftelijk ant-
woord, om te zien, of er redenen waren voor deze
samenspreking, en of er mogelijkheden werden ge-
opend voor nader contact.

Wij zouden zoo zeggen, dat dit tusschen twee
kerken een zeer juiste weg was. Wat is er nu toch
tegen, dat er eerst uitwisseling van missiven plaats
heeft, opdat wij zwart op wit voor ons hebben, wat
de bezwaren zijn. Wij hebben gemeend een historisch-
dogmatisch rapport te moeten opstellen. Wij hebben
dit ter kennis gebracht. Is het nu niet billijk, dat wij
hierop een schriftelijk antwoord mogen verwach-
ten, waarin ons wordt gezegd, in welke zaken de
Synode der Gereformeerde Kerken het met de Christe-
lijke Gereformeerde Kerk eens is, en in welke zaken
zij het niet eens is. Dan hebben wij een basis voor
onze samenspreking.

De Synode der Gereformeerde Kerken meende ech-
ter hierop niet te moeten ingaan. Zij wenschte geen
schriftelijke gedachtenwisseling, maar een monde-
linge samenspreking.

Het ligt niet op mijn weg, na te gaan of deze bericht-
geving omtrent hetgeen geschied is, volledig is en op
de kern ingaat. Persoonlijk meen ik, dat men dat niet
kan zeggen, en dat het antwoord, van Chr. Geref. zijde
gegeven, zakelijk wel wat anders „aanvoelt", dan wat
hier gezegd wordt. Overigens weet men, dat ik met
den schrijver het hierover eens ben, dat schriftelijk
contact, indien men dit nu eenmaal wil, onzerzijds
vlot toe te staan zou zijn. Natuurlijk kan een synode
zich niet verantwoordelijk stellen voor brieven van
deputaten; maar ze kan wel deputaten machtigen tot
correspondentie, en dezen zullen wel zoo wijs zijn, hun
eigen woorden nadrukkelijk van die der synode te
onderscheiden. Overigens acht ik nog een klein licht-
puntje aanwezig in volgende woorden van den schrijver:

Ook wij wenschen een mondelinge samenspre-
king, maar eerst zouden wij willen bezitten een rapport
van de Synode der Gereformeerde Kerken, in welk
rapport deze kerken haar bezwaren hebben te ont-
wikkelen tegen onze zienswijze van de leer des ver-
bonds en van de historische lijn der afscheiding, ge-
lijk de Christelijke Gereformeerde Kerk deze heeft
uiteengezet in het schrijven aan de Synode der Gere-
formeerde Kerken, en in haar breeder rapport.

Zoo alleen kan er een basis ontstaan, die een
belijning aangeeft voor een mogelijke samenspreking.

Het is dus geheel onjuist, wanneer de bladen mel-
den, dat de Christelijke Gereformeerde Kerk afkeerig
is om een samenspreking te houden.

Eveneens:

Wanneer gemeld is, dat de Deputaten der Gerefor-
meerde Kerken met vooraanstaande broeders, die de
Gereformeerde belijdenis liefhebben in de Hervormde
Kerk een officieus contact verkregen hebben, dan
wordt hier dit verschil tusschen personen en
Kerk miskend, als zulks tot voorbeeld zou moeten
strekken voor Deputaten, die een Kerk hebben te
verlegenvoorden.

Ik weet zeker, dat vooraanstaande broeders in de
Christelijke Gereformeerde Kerk elk oogenblik met
broeders in de Gereformeerde Kerken, of met welke
broeders uit andere groepeerings ook willen samen-
spreken. Maar dat is toch heel wat anders, dan dat
twee kerken over mogelijke eenheid hebben te
handelen. Hier zijn wij wederkeerig niet zoo vrij, maar
veel meer gebonden. En juist daarom wenschen wij
eerst een schriftelijk rapport van de Gereformeer-
de Kerken, opdat wij goed weten zouden, wat wij aan
elkander hebben, als wij bijeen komen.

Ik hoop, dat men van deze opmerkingen goede nota
nemen zal; met name dan wat betreft de woorden uit
het begin van de laatste alinea.

Pak u weg.

Te Amstelveen is in de H.V.-gemeente een „gemeente-
vergadering" gehouden. Daar sprak de H.V.-predikant
ds. Kroon van Noordwijk. Blijkens het kerkblad van de
„Geref. Kerken in H.V." was het onderwerp: „De kerk
en het koninkrijk Gods". We lezen:

Zonder dit laatste, zei spreker, was de Kerk een
dwaasheid en was het geloof een dwaasheid. Door het
Koninkrijk Gods krijgen beide, Kerk en Geloof, eerst
hun betekenis. Het christelijk geloof is een volstrekte
bedreiging van al het bestaande.

„Een volstrekte bedreiging van al het bestaande":
pak u weg, de alreus loeien! De schr., nog steeds over
het geloof sprekende, vervolgt:

Het is ook anders dan welke bestaande macht of
kracht ook in de wereld. Het christelijk geloof is geen
kroon op iets, geen volmaking van hetgeen al bestond,
iets, dat er boven op komt, waarmee het dan meer
of min „af" zou zijn — neen, het geloof is iets buiten
de natuurlijke orde dezer wereld, het gansch andere,
dat niet is van deze wereld, maar oorsprong
heeft buiten het bestaande. Zoals Paulus het voor
de Atheners uitdrukte: de onbekende God. Het christe-
lijk geloof richt zich op dien God; zóózeer God, zóózeer
Heer, dat Zijn macht met niets is te vergelijken. Het
is verkeerd te spreken, dat God zou „bestaan". God
„bestaat" niet. Hij spreekt — en het is er. Hij ge-
biedt — en het staat er.

Ook de christelijke liefde is „wat anders" dan welke
bestaande macht of kracht in deze wereld. Hetzelfde
geldt van petroleum, of van koper. Maar wat bereikt
men met zulke tirades? De schrijver moest maar minder
van Barth overnemen. Waar zijn we, en waar gaan
we heen?